

Οι λεπτομέρειες εκδικούνται

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΥ *

«**Ο**ρισε ένα σημείο χωρίς επιστροφή, προχώρα πέρα από αυτό, μην ασχολείσαι με την κοινή γνώμη και άσε τις λεπτομέρειες να φροντίσουν οι ίδιες τον εαυτό τους». Ετσι συνόψισε ο Γερμανός καγκελάριος Κολ τη στρατηγική που οδήγησε στο Μάαστριχτ και την ΟΝΕ. Πολιτική ελάχιστα αρεστή στη γερμανική κοινή γνώμη, που ήταν απρόθυμη να θυσιάσει το μάρκο για μια αβέβαιη περιπέτεια. Πολιτική χωρίς επιστροφή, από τη στιγμή που η Συνθήκη και τα χρονοδιαγράμματα της ΟΝΕ τέθηκαν σε ισχύ. Πολιτική, τέλος, που οι λεπτομέρειες της αφέθηκαν να φροντίσουν οι ίδιες τον εαυτό τους. Μέχρι πρόσφατα, οι «λεπτομέρειες» αυτές παρέμεναν αθέατες στο περιθώριο. Οχι πια.

Ιστορικά, η Γερμανία επένδυσε όσο κανείς άλλος στην Ευρώπη. Στις απαρχές, η Γερμανία ήταν ο πλούσιος, ικανός αλλά κακόφημος μεγαλοβιομήχανος συγγενής, που χρηματοδοτούσε γενναιόδωρα τις δραστηριότητες της λοιπής οικογένειας για να ανορθώσει το δικό του κύρος. Η ανάπτυξη της οικογένειας βοηθούσε όλα τα μέλη. Ο πλούσιος συγγενής γινόταν ισχυρότερος. Δρώντας σαν υπεύθυνος αρχηγός της οικογένειας, κέρδιζε επάξια την αναγνώριση και τον σεβασμό όλων. Η υποστήριξη των αδυνάμων μελών ενίσχυε τους δεσμούς τους με την οικογένεια. Ωφελούσε και τον πλούσιο συγγενή, καθώς οι άλλοι είχαν περισσότερα χρήματα για να αγοράζουν τα καταπληκτικά βιομηχανικά προϊόντα του.

Πού στηρίχθηκε το γερμανικό θαύμα; Πανίσχυρη Κεντρική Τράπεζα, καταπολέμηση των καρτέλ, μισθολογική αυτοσυγκράτηση, εξασφάλιζαν χαμηλότερο γερμανικό πληθωρισμό. Αυτό παρείχε στην παραγωγική γερμανική οικονομία διαρκές ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Οι εξαγωγές οδηγούσαν την ανάπτυξη, η βιομηχανία παρήγαγε κέρδη και ο πλούτος διαχεόταν ευρύτερα στην κοινωνία, χρηματοδοτώντας ένα γενναιόδωρο κοινωνικό κράτος, που με τη σειρά του εξασφάλιζε ειρήνη με τα συνδικάτα. Δημοσιονομική πειθαρχία, θεσμικές εγγυήσεις νομιματικής σταθερότητας, προστασία ανταγωνισμού, ε-

λεύθερο εμπόριο, εσωτερική αναδιανομή: να οι πυλώνες του γερμανικού θαύματος. Και η Γερμανία έσπευσε να οικοδομήσει μια Ευρώπη και ΟΝΕ κατ' εικόνα και ομοίωσή της. Καλό για τη Γερμανία, καλό και για την Ευρώπη. Ή όχι;

Ομως, μια συνταγή επιτυχίας που δουλεύει για έναν δεν δουλεύει εξίσου για όλους. Άλλη η παραγωγικότητα του Γερμανού, άλλη του Πορτογάλου. Στα 65 συνταξιοδοτείται ο Γερμανός, στα 61 ο Νοτιοευρωπαίος. Σε επενδύσεις ξοδεύει τα λεφτά του το γερμανικό κράτος, σε επιδόματα «έγκαιρης προσέλευσης των υπαλλήλων στην εργασία»

Η κρίση απειλεί την ενιαία αγορά· αυξάνει τις τάσεις προστατευτισμού, την ώρα που τα ωφέληματα της οικονομικής σταθερότητας δείχνουν να ξεθωριάζουν.

το ελληνικό. Μετά το κλείδωμα στην ΟΝΕ, όλοι ξεκίνησαν από την ίδια γραμμή εκκίνησης. Ομως, σύντομα, οι Βόρειοι οδηγούσαν καλπάζοντας, με τους Νότιους να τρεκλίζουν από πίσω ασθμαίνοντας.

Στην Ε. Ε. που γνωρίσαμε, όλοι κέρδιζαν. Κάθε χώρα θυσίαζε κάτι, για να αποκτήσει κάτι σημαντικότερο. Η Γερμανία πλήρωνε τα περισσότερα στον κοινοτικό προϋπολογισμό για να κατακτήσει πολιτική νομιμοποίηση και νέες αγορές για τα προϊόντα της. Η Γαλλία θυσίασε βιομηχανικό πατριωτισμό και οικονομική αυτονομία για μια ισχυρή Ευρώπη – με τη Γαλλία στην καμπίνα του συγκυβερνήτη. Η Βρετανία παρέδωσε μέρος της κυριαρχίας της για μια ζώνη ελεύθερου εμπορίου και μια καρέκλα στο τραπέζι των σημαντικών αποφάσεων.

Ο Νότος παραιτήθηκε από την προστασία της εγχώριας παραγωγής του για να λάβει πλούσιες κοινοτικές επιχορηγήσεις και μια θέση στο κλαμπ των ανεπτυγμένων. Αντάλλαξε επίσης τη νομιματική αυτονομία με νομιματική σταθερότητα. Στο τέλος της ημέρας, αν και με

διαφορετικούς τρόπους, πάντως κάθε χώρα έβγαине ωφελημένη.

Είναι ίσως η πρώτη στιγμή στη νεώτερη πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που η λειτουργία αυτή της αμοιβαίας διακρατικής ωφέλειας τόσο έντονα αμφισβητείται. Εχουμε στην ΟΝΕ ένα χάσμα Βορρά - Νότου, που η Ευρώπη δείχνει αμήχανη να αντιμετωπίσει.

Ορισμένοι φτάνουν να διερωτώνται πόσο δεσμευμένη παραμένει η Γερμανία στην διατήρηση της Ευρωζώνης. Το ευρώ προέκυψε χάρη στην ενιαία αγορά, σήμερα όμως το ευρώ είναι η κόλλα που συγκρατεί την ενιαία αγορά. Η αγορά έφτιαξε την Ευρώπη. Δημιούργησε όρεξη για κοινό νόμισμα, έφερε τα διαρθρωτικά ταμεία, έφτιαξε ακόμα και κοινωνική νομοθεσία, έκανε την Ευρώπη υπερδύναμη στο παγκόσμιο εμπόριο. Ομως η κρίση απειλεί την ενιαία αγορά. Αυξάνει τις τάσεις προστατευτισμού, την ώρα που τα ωφέληματα της οικονομικής σταθερότητας δείχνουν να ξεθωριάζουν.

Ο βασικός κανόνας της ολοκλήρωσης δεν έχει αλλάξει: με το 70% των γερμανικών εξαγωγών να κατευθύνονται στην Ευρώπη, η Γερμανία εξακολουθεί να έχει συμφέρον στην ευημερία των εταίρων. Αν η ευημερία τους συρρικνωθεί, οι εξαγωγές της θα υποφέρουν. Όσο η Γερμανία κατεξοχήν ωφελείται από την ΟΝΕ, η υπόλοιπη Ευρώπη περιμένει να τη δει να στηρίζει τη σταθεροποίηση του Νότου. Και να βοηθεί τη σύγκλιση με τις ελλειμματικές χώρες του ευρώ. Περιορίζοντας τα πλεονάσματά της την ώρα που κι εκείνες περικόπτουν τα ελλείμματά τους.

Οι λεπτομέρειες που παρέμεναν εκκρεμείς κατά την ίδρυση της ΟΝΕ επιστρέφουν. (Και τι λεπτομέρειες: ολόκληρο «Ο» απουσίαζε δίπλα από τη «ΝΕ»!) Εχουν ανέβει στο τραπέζι και απειλούν να διαλύσουν την ωραία οικογενειακή ατμόσφαιρα σε ένα πανδαιμόνιο κακοφωρίας. Όπως πάντοτε έκανε στο παρελθόν, ο αρχηγός της οικογένειας πρέπει να αναλάβει δράση.

* Ο κ. Γ. Παγουλάτος είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.